

Annex

Estimació de la població de Binissalem al segle XIV

Del segle XIII no podem fer càlculs útils ni fiables d'habitants, però la classificació de les parròquies per jurar fidelitat al rei Alfons III l'any 1285 ens dona una idea aproximada de la població relativa de cadascuna. De les 31 parròquies foranes convocades, Rubines figura en la sisena posició, pel número d'electors i síndics assignats. Sembla que ja tenia una població significant. S'ha d'assenyalar que entre els primers, a més de Rubines, hi havia Inca, Selva i Campanet de la zona del Raiguer. No consta la població de tres parròquies del Migjorn, que fou segurament minsa, ni de Sineu, una vila ja important.

Aquest avantatge demogràfic disminuiria amb la gran entrada de colonitzadors a altres viles en el primer quart del segle XIV. El 1329 Rubines fou 14ena en el valor de la recaptació del *fogatge* de les 31 zones foranes, quedant a la meitat de la relació (Josep Fc. López Bonet, 1989, taula a la p. 110).

Tenim més documentació de tota mena del segle XIV que del XIII i una quantitat impressionant d'estadística; però, no se li havia acudit a cap autoritat comptar la seva població. Probablement hauria estat un exercici complicat atès els recursos de què disposaven i les necessitats que tenien. Les estadístiques que tenim són fiscals. A partir del total de persones que pagaven l'impost del *fogatge* o *morabatí* cada set anys, els historiadors intenten calcular la població. Les primeres dades bastant completes, però, són del 1329.

Pel que fa a les sumes recaptats en concepte de *fogatge*, pels anys que tenim els arxius, Lopéz Bonet en dona els següents valors per Rubines (1989, p. 107).

1329: 72 ll. 16 sous

1336: 78 ll.

1343: 80 ll.

1349: 75 ll. 12 sous

1363: 74 ll.

Així s'observa que la mitjana de població que pagava l'impost es mantindria estable durant un període marcat per una erupció devastadora de pesta negra (vegeu capítol 26) i diversos anys de fam. Parlant de la població forana en general, diu López Bonet, "*Els pobles veïns, constitutius d'una mateixa comarca natural o històrica [...] podien patir migracions internes inter-parroquials als moment catastròfics de les pestes i epidèmies*" (1989, p. 116).

Situa Binissalem i Sencelles a l'extrem nord de la zona, que "*presenta balanç positiu de població entre 1329 i 1363*" (1989, p. 115). Així 'la sort' de Binissalem persistia; circumstància que ell atribuïa a "*[...] els creixements acumulats abans de 1349 [...]*" (1989, p. 113).

Encara s'ha de trobar un coeficient satisfactori per arribar a l'avaluació més fiable de la població total. Ja el 1329, a Binissalem, 182 persones pagaven l'impost, un *morabetí*, que equival 8 sous. Pagaven els caps de família que tenien ingressos d'almenys 10 lliures l'any i

posseïen una habitatge independent. No pagaven els clergues, ni els cavallers i altres privilegiats (*honors*) ni tampoc els pobres o els que no havien habitat a Mallorca almenys deu anys, ni els esclaus (Alvaro Santamaria, 1981-1984, p. 166 etc.).

Tenim la impressió que el major creixement de població a Binissalem succeïa prest; a l'últim quart del segle XIII i alentí després de les primeres dues dècades del segle XIV. Sembla que hi havia poques variacions després de 1329, ja estava consolidada. Si això fos cert, Binissalem fou diferent de les viles del Migjorn, viles creades també per les Ordinacions de 1300, que experimentaven una explosió de creixement després d'aquesta data.

Com podem trobar un coeficient per multiplicar els 182 (per exemple) pagadors per arribar a un aproximació de la població real? Té un gran interès i certa importància per calcular les variacions de la població durant l'època o per poder contrastar amb altres dades econòmiques de què disposam. Hi ha teories que justifiquen coeficients de multiplicació des de 5 fins a 14. Pensem, però, que el sistema exposat per Onofre Vaquer en una comunicació, "Població i economia a la Mallorca de la primera meitat del segle XIV" (1997, p. 245) i desglossat amb Ramon Rosselló Vaquer en el seu llibre, *Història de Sencelles i Costitx 1229-1600*, té interès.

"Hem calculat la població de tota Mallorca a partir de les necessitats de consum de blat i després hem vist quin coeficient havíem d'aplicar al morabatí, que alguns anys és diferent per a la Ciutat i per a les viles. Els anys que no coneixem les necessitats de consum de blat no calculem la població" (p.8-9).

Al segle XIV ells han calculat 3 coeficients; pels anys de l'impost 1329: 8,5, 1343: 8 i el 1350: 9. Estableixen un índex de 100 el 1329. En general, els resultats reflecteixen la pujança economica a l'inici del segle i el retrocés després de la pesta negra de 1348-9. Aplicant el seu sistema a Binissalem, tenim.

1329	182 pagaven x 8,5	= 1.547 persones i índex de 100
1343	200 pagaven x 8	= 1.600 persones i índex de 96
1350	180 pagaven x 9	= 1.620 persones i índex de 95

El resultat podria sorprendre perquè minimitza l'efecte de la pesta negra a Binissalem, però hi ha diverses explicacions possibles. Si no hi hague una baixada significativa de la població vers el 1350 podria ser: perquè morí molt poca gent de la pesta a Binissalem, o perquè en moriren tants que provocà una baixada significativa de valors immobiliaris que provoca, a la vegada, una entrada de nous pobladors, o perquè morí direm el 10%, però amb una entrada de persones fugint d'altres llocs que compensà les pèrdues.

A més, s'ha de recordar que calculem tota una població a partir del nombre de veïns que pagava un impost i un factor entre molts imponderables és quins grups foren més afectats per la mortaldat. Bé pot ser que morissin pocs caps de les famílies acomodades. En tot cas, ens sembla més lògica la tercera possibilitat, que morí un 10% que s'aproxima a les estimacions d'historiadors sobre una mortalitat total de entre el 10 i el 20% a Mallorca.

Per altra part, la població calculada amb aquest barem és més alta que les estimacions d'altres historiadors. Francesc Canals, per exemple, parlant del 1380 i citant a Jaume Capó de Lloseta, diu que, "[...] la població de Robines, Binissalem, Lloseta, Aiamans, Alcudieta, Biniagual, Pedàs més totes les cases disperses no arribava a les 1.300 persones, [...]" (1989, p. 31).

A nosaltres ens sembla raonable un total que oscil·lava entre 1.400 i 1.600 persones al llarg del segle XIV.

FONTS CITADES

_Josep Fc. López Bonet, *La Riquesa de Mallorca al S. XIV*, 1989

_Alvaro Santamaria, "Demografia de Mallorca. Anàlisi del morabatín de 1329", *Mayurqa* 20, 1981-1984

_Onofre Vaquer, "Població i economia a la Mallorca de la primera meitat del segle XIV", *XVI Jornades d'Estudis Històrics Locals*, 1997

_Sencelles

_Canals Frontera, Francesc, *Aproximació socio-econòmica a Binissalem en el segle XIV*, 1989

Clipart, Plants and Flora, no 2, *Buch der Natur*, Augsburg, 1475

Creant la vila de Binissalem

Un mosaic de cent-cinquanta anys del Regne de Mallorca,
des del 1231

Pel que fa a les imatges, fotografies i il·lustracions: Atès que algunes fotografies, imatges i il·lustracions contingudes en aquesta obra han estat realitzades per tercers, la reutilització i difusió d'aquestes no està coberta per la llicència Creative Commons ni per cap altra llicència, per la qual cosa la seva utilització serà responsabilitat de la persona que en faci ús. En cas que un tercer trobàs que en aquesta obra s'ha fet un ús no autoritzat de les seves imatges, fotografies o il·lustracions pregam que es posi en contacte amb info@creantbinissalem.com per a la seva retirada o correcció.